

профілю декілька студентських робіт, серед них: доповідь студентки 5 курсу ФМФ НТУУ «КПІ» О.Колтачихіної «Інститут фізики НАН України в перше десятиріччя свого існування (з нагоди 80-річчя Інституту фізики)», доповіді студентів 1-го курсу ФЕМ НТУУ «КПІ» В.Науменка та І.Курінного «Розвиток систем навігації: супутникові системи GPS та ГЛОНАС» та І. Гарбуза «Виникнення та перспектива технології E-ink».

Підсумовуючи результати роботи конференції, доцент ФМФ НТУУ «КПІ» Л.П.Пономаренко висловила загальну впевненість у тому, що подібні конференції сприяють підвищенню інтересу до вивчення природничих та технічних дисциплін, формують навички проведення науково-дослідницької роботи та дозволяють дослідити й оприлюднити досі невідомі сторінки історії науки, техніки та освіти в Україні.

А.С. Литвинко,

канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співроб.

відділу історії науки і техніки ЦДПІН НАНУ

Засідання республіканського семінару «Із історії академічної науки»

14 травня 2009 р. в рамках проведення Всеукраїнського фестивалю науки у відділі історії науки і техніки Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки НАН України відбулося засідання Всеукраїнського семінару з історії науки і техніки, присвячене 90-річчю Національної академії наук України.

На семінарі були присутні науковці й освітяни з Києва, Харкова, Дніпропетровська та Чернігова, зокрема, представники Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут», Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, Київського університету економіки і технологій транспорту. Обговорюючи процеси становлення НАН України, її здобутки та маловідомі сторінки, учасники семінару акцентували увагу на тих фактах, які обов'язково мають бути висвітлені при написанні об'єктивної історії Академії. Так, завідувач відділу історії науки і техніки д-р фіз.-мат. наук, професор Ю.О.Храмов наголосив на необхідності вважати датою заснування Академії наук 14 листопада 1918 р., коли гетьман П.Скоропадський затвердив закон про заснування Української академії наук, надрукований у «Державному віснику», та видав наказ про призначення перших дійсних членів (академіків) УАН. Ця дата замовчувалась офіційною радянською історіографією, а за дату заснування Академії обирали 12 лютого 1919 р., коли після входу до Києва радянських військ відбулись перші надзвичайні Загальні збори членів Академії наук.

Канд. фіз.-мат. наук, доцент кафедри загальної та теоретичної фізики НТУУ «КПІ» Л.П.Пономаренко розповіла про свій досвід роботи з написання історії Відділення фізики і астрономії НАН України та висловила переконання у необхідності проведення аналогічних досліджень

щодо інших відділень Академії, які б спирались виключно на першоджерела та оригінальні архівні документи. Доповідачка також підкреслила необхідність розкриття взаємозв'язку академічної та вузівської науки, традиційного від часу заснування Академії, серед перших членів якої були професори Київського політехнічного інституту С.П. Тимошенко та М.Ф. Кашенко, професор Київського університету Св.Володимира П.А. Тутковський.

Канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України А.С.Литвинко наголосила на необхідності більш ґрунтовного висвітлення у виданнях з історії Академії становлення та розвитку статистичної фізики в Україні, оскільки дана наука несе принципове світоглядне навантаження, а також тому, що в галузі статистичної фізики в Україні одержані визнані у світі результати (Л.Д.Ландау, І.М.Ліфшиць, О.І.Ахієзер, М.М.Боголюбов, І.Р.Юхновський, Д.Я.Петрина, С.В.Пелетмінський), сформовано профільні відділи (Національний науковий центр «Харківський фізико-технічний інститут», Інститут математики, Інститут теоретичної фізики), Інститут фізики конденсованих систем НАНУ у Львові, а також наукові школи.

Канд. іст. наук, ст. наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України О.В.Романець висловила свої пропозиції щодо викладення розвитку та стану генетичних досліджень в Україні у XX ст. та запропонувала показати створення установ НАН України в галузі генетики, напрями їх роботи й основні наукові результати — від організації у 1923 р. Комісії з експериментальної біології і генетики до створення у 1991 р. Інституту клітинної біології та генетичної інженерії НАНУ.

Канд. іст. наук, наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України Ю.І.Мушкало запропонував в майбутніх виданнях з історії НАН України відобразити участь українських хіміків А.І. Кіпріанова, О.І. Бродського та Є.О. Шилова у Всесоюзній нараді з теорії хімічної будови в органічній хімії у Москві з 11 по 14 червня 1951 р. На цій нараді партійні ідеологи вимагали засудити теорію резонансу Л.Полінга, проте українські вчені практично не зробили цього, висловлюючись стосовно використання термінів теорії, а не її критики.

Канд. іст. наук, наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України Л.О.Клименко звернула увагу на те, що в існуючих виданнях з історії НАН України не згадується Наукова сесія, присвячена фізіологічному вченню І.П.Павлова, яка проходила у Києві (1950) за рішенням Об'єднаної «павловської сесії» як продовження кампанії проти «інакодумців у науці», розпочатій на сесії ВАСГНІЛ (1948). «Українська павловська сесія» носила формальний характер і не мала таких критичних наслідків, як у Москві та Ленінграді, перш за все завдяки позиції Президії

АН України на чолі з О.О.Богомольцем, а згодом — О.В.Палладіним.

Важливим став виступ канд. іст. наук, наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН ім. Г.М.Доброва НАН України О.Г.Луговського, який стосувався аналізу ситуації з висвітленням джерельної бази з історії НАН України у 1918-1945 рр. Виявилось, що документи розміщені в фондах 5 центральних і 24 обласних архівів України, Інститутах архівознавства і рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, бібліотеки ім. В. Стефаніка, музейних кімнатах видатних вчених і архівах приватних осіб. Тому на часі постає узагальнення даної джерельної бази шляхом публікації збірників документів з історії НАНУ, розділів, що стосуються джерельної бази, у монографіях з історії НАН України, формування віртуального архіву з історії академічної науки.

Наприкінці семінару учасники висловили впевненість, що врахування пропонуваного підходу дасть можливість побудувати більш повну та об'єктивну історію Національної академії наук України, глибше дослідити та оприлюднити її невідомі сторінки.

А.С. Литвинко,

канд. фіз.-мат. наук, ст. наук. співроб. відділу історії науки і техніки ЦДПІН НАНУ

Фестиваль науки 2009 року

14-16 травня 2009 р. відбувся Третій всеукраїнський фестиваль науки. У ньому прийняли участь 227 установ з 44 міст України (23 області України, а також Київ та Севастополь), в яких протягом фестивалю було проведено 903 (включаючи багатоденні) заходи. 435 заходів було проведено НАН України, 219 — Міністерством освіти і науки, решта іншими установами. Учасників фестивалю привітали Президент України В.Ющенко, Прем'єр-міністр України Ю.Тимошенко та президент НАН України академік НАН України Б.Є.Патон, міністр освіти і науки України І.О.Вакарчук.

На пленарному засіданні було заслухано змістовні доповіді: «Від речовини до життя: Хімія? Хімія!» іноземного члена НАН України, лауреата Нобелівської премії Жан-Марі Лена (Страсбурзький університет і Колеж де Франс); «Чарльз Дарвін і життя на Землі» академіка НАН України С.В.Комисаренка; «Гуманітарні виміри наукового поступу (історичний аспект)» академіка НАН України І.М.Дзюби.

Важливою подією фестивалю стала Виставка спеціалізованого обладнання і технологій «Наука — виробництво» в Експозиційному центрі «Наука» НАН України Національного комплексу «Експоцентр України». Відділення інформатики НАН України представило значну композицію інновацій. Центр досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки ім. Г.М.Доброва НАН України був представлений своєю науковою друкованою продукцією і розробками в галузі підвищення ефективності науково-технологічної політики.

Серед інших заходів фестивалю необхідно відмітити виставку «Відкриття Всесвіту», що була організована Міністерством закордонних справ Франції, Національним центром наукових досліджень Франції, Відділом культури та співробітництва Посольства Французької Республіки в Україні, та інформаційний семінар «Дослідницький ландшафт Німеччини», ініційований Німецькою службою академічних обмінів.